

Bidat

Bidat; Hz. Peygamber (sav.) ve ashâb-ı kirâm efendilerimizin zamanında olmayan ve sonradan meydana gelen İslam'a muhalif, inanç, amel, tutum ve davranışlardır.

İstilahta ise bidat; "sünnet" kavramının zıddı olarak kullanılır.[\[1\]](#)

Bidat; İslam'ın tamamlanmış ve kesinleşmiş olan ibadet sistemine yeni bir şey ilave etmek ya da sistemde var olan bir şeyi ondan çıkarmaktır.

Bidat; sahabe ve tabiun döneminde mevcut olmayan ve şer'i bir delilin gerektirmediği her yeni şeydir.[\[2\]](#)

Ahmed bin Hambel şöyle der:

"Bidalar, nasların yanlış yorumlanması ve sünnetin terk edilmesi ile ortaya çıkmıştır. Sünnet terk edilerek yerine bir başka âdet koymak ve onun ile amel etmek bidattır."[\[3\]](#)

Leknevî bidatı şöyle tarif eder: "Hz. Peygamber (sav.) zamanında meydana gelen şeyler, ister kendileri tarafından yapılsın, ister sahabe tarafından işlenip de O'nun tarafından bir müdahale edilmeyip kabul edilsin, kesinlik ve ittifakla bunlar bidat değildir."[\[4\]](#)

Nitekim Resûlullah (sav.) döneminde münferiden ve sekiz rekât olarak kılınan teravih namazının Ubey b. Ka'b (ra.) tarafından yirmi rekât ve cemaatle kılındığını gören Hz. Ömer (ra.): **"Bu ne güzel bidattir."**[\[5\]](#) diye buyurmuş ve böylece teravih namazını, kendi halifeliği zamanında ilk defa cemaatle kılmayı başlatmıştır.

Hâlbuki Peygamber Efendimiz (sav.) teravih namazını, birkaç gece kıldıktan sonra terk etmiş, sahabelerine de cemaatle kılmaları hususunda herhangi bir tavsiyede

bulunmamıştır. Teravih namazı Hz. Ebu Bekir Efendimiz'in (ra.) halifelik döneminde de cemaatle kılınmamıştır. Elbetteki, Hz. Peygamber (sav.)'in en yakın dava arkadaşlarının ve seçkin halifelerinin İslam'a ve sünnete muhalif bir şey ihdas etmeleri mümkün değildir. Hz. Ömer'in (ra.) böyle bir harekette bulunması; Peygamber Efendimiz (sav.)'in:

“Size benim sünnetime ve benden sonra raşit halifelerin sünnetine sarılmanızı tesviye ederim.”[6]

“Benden sonra gelecek iki kişiye yani Ebu Bekir ve Ömer'e uyunuz.”[7]

hadis-i şeriflerine dayanmaktadır. Bugün büyük bir aşk ve şevkle teravih namazını kılan Müslümanlar da Hz. Ömer'in (ra.) bu sünnetine uymaktadırlar.

Dinin ibadet kısmı ile alakalı esaslar Kur'an ve sünnette mevcut olup, bizzat Hz. Peygamber (sav.)'in ifa etmesiyle kesinleşmiştir. Bundan dolayı İslam hukukçuları bidatı; *"taabbüd (ibadet etmek) kasdıyla dinde ortaya atılan yeni şeylerdir."*[8] diye tarif etmişlerdir.

Evet bir kavramın sadece lügat manasına bakarak, icat edilen her yeni şeyi bidat olarak görmek doğru değildir. Sonradan ortaya çıkan ve bidat diye adlandırılan şeylerin meşru ve makbul; ya da İslam inancına ve ehl-i sünnet itikadına muhalif olup olmadığına bakmak gerekir.

Nitekim Hz. Peygamber (sav.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

“Kim benden sonra terk edilmiş bir sünnetimi ihya ederse, onunla amel eden herkesin ecri kadar o kimseye sevap verilir, hem de onların sevabından hiçbir şey eksiltilmeden. Kimde Allah'ın ve Rasulünün rızasına uygun düşmeyen bir dalalet, bidatı icat ederse, onunla amel eden insanların günahları kadar o kişiye günah yüklenir, hem de onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden.”[9]

Öyle ise, Hz. Peygamber (sav.)’den ve onun ashabından sonra ortaya çıkan her yeni şeyi bidat diye reddetmek veya kullanmamak İslam’ın ulviyeti ile asla bağdaşmaz.

Kur'an ve sünnete muhalif olmayan, İslam dinini tağyir etmeyen ilim ve teknik sahasındaki inkişafıara bid'at-i hasene yani güzel bidat denilir. Hz Peygamber (sav.)’in zamanında olmayan, uçak, elektrik, bilgisayar, telefon, televizyon ve internet gibi medeniyet harikaları bu kısmı girer. Aynı şekilde ezanın daha uzaklara ulaşmasını sağlayan minare ve hoparlör gibi vasıtalar da bidat-ı hasenedir. Herhangi bir sünnetin yapılmasına imkân tanıyan ve kolaylaştıran teknolojik âletler ve zamanın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre meydana gelen yenilikler, müesseseler, fennî keşifler ve ilmî buluşlar bidat olmadığı gibi, maddi ve manevi terakkiye vesiledir.

Evet İslam dini, kıyamete kadar gelecek bütün insanların maddi ve manevi ihtiyaçlarını, huzur ve refahını temin, ruhlarını ve akıllarını tatmin eder.

İslam dini her zaman çalışıp terakki etmeyi emreder. Ona hakkıyla intisap eden ve onun ulviyet ve kutsiyetini idrak edenler her türlü terakkinin ve kemalatın zirvesine çıkarlar.

“İnsana çalıştığından başkası yoktur.”[\[10\]](#) ayeti ile

“Çalışan Allah’ın dostu ve sevgilisidir.”

“İki günü eşit olan ziyandadır.”

hadis-i şerifleri, çalışıp terakki etmeyi, milletin terakkisi için ilim ve fen sahasında yeni buluşlar icat etmeyi teşvik etmiştir. Bu bakımdan, Müslümanların büyük bir gayret ve azim bir şevkle ilim, fen ve teknik sahasında terakki etmeleri gerekir.

Bediüzzaman Hazretleri maddi terakkinin ehemmiyetini şöyle nazara verir:

“Bu zamanda i’lâ-yı Kelimetullah, maddeten terakkiye mütevakıftır ve medeniyet-i hakikiyeye girmekle i’lâ-yı Kelimetullah edilebilir.”[11]

“Neden dünya herkese terakki dünyası olsun da yalnız bizim için tedenni dünyası olsun!”[12]

Evet millet olarak varlığımızı devam ettirmemiz, maddi ve manevi terakkiye bağlıdır. Bu da ilim, marifet, sanat ve ticarete tekâmülle mümkündür. Hangi millet, sanat, ticaret ve teknoloji ile donanmışsa, terakki etmiş ve ilerlemiştir. Maddi terakki, bir milletin ve devletin asayişindeki istikrarın da en önemli vesilelerinden biridir. Ticaret ve sanat bir milletin kanı ve canı hükmündedir. İktisaden güçlü olmayan devletler siyasi bakımdan da muvaffak olamazlar.

Bunun içindir ki, Peygamber Efendimiz (sav.)

“Hikmet müminin yitiğidir, velev ki, Çin’de de olsa alınız.”

buyurmakla, maddi terakkinin vesilesi olan fen ilimlerinin de ehemmiyetini ortaya koymuştur. Nitekim bugün akılları hayrette bırakan pek çok medeniyet harikaları, ilim sayesinde dünyanın iftihar tabloları hâline gelmiştir. Asrımızdaki gözleri kamaştıran ve akılları hayrette bırakan ilim, irfan, fen ve teknik sahasındaki terakkiler insanın istidat ve kabiliyetinin birer semeresidir. Daha kısa bir zaman önce binbir meşakket ve zorlukla deve ile seyahat eden insanlar, bugün uçak sayesinde yüzlerce kişiyle birlikte birkaç saat içerisinde en uzak ülkelere gidebilmektedirler. Kim bilir insan, istidat ve kabiliyeti sayesinde bundan sonra daha ne gibi yeni keşifler ve icatlar ortaya koyacak. Çünkü onun istidat ve kabiliyetine bir had ve sınır konulmamıştır. Cenab-ı Hak, bir hayvana hangi istidadı vermiş ise ancak onu yapabilir. Arı ancak bal yapar, tavuk sadece yumurta, koyun ise yün ve süt verir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade etmektedir:

“Cenab-ı Hak... insanların kuvalarına ve hissiyatlarına fitraten bir had bırakmamış; fitrî bir kayıd koymamış, serbest bırakmış. Sair hayvanatın

kuvaları ve hissiyatları mahduddur, fitrî bir kayıd altındadır. Halbuki insanın her kuvası, hadsiz bir mesafede cevelan eder gibi, gayr-ı mütenahî canibine gider. Çünkü insan, Hâlık-ı Kâinat'ın esmasının nihayetsiz tecellilerine bir âyine olduğu için, kuvalarına nihayetsiz bir istidad verilmiş.”[13]

Bütün bu izahlardan da anlaşıldığı gibi, bir şeyin bidat olup olmaması, Cenab-ı Hakk'ın rızasına, Hz. Peygamberin (sav.) sünnetlerine, İslam dininin esaslarına ve ehl-i sünnet itikadına muhalif olup olmamasına bağlıdır.

İmam-ı Rabbanî (ra) Mektubat isimli eserinin 186. Mektubunda bid'ayı “bidat-ı hasene” ve “bidat-ı seyyie” olarak ikiye ayırır ve şöyle der: “Sünneti ortadan kaldıran ve sünnetin yerine geçen âdetlere ‘bidat-ı seyyie’ denir.”

İmam-ı Rabbani, kıyas ve içtihadın bidat olmadığını, bunlar her ne kadar Peygamber Efendimiz (sav.)'in zamanında yoksa da, sonradan dinin uygulanması ve anlaşılması için lazım ve şart olduğunu belirtir ve **“Ey akıl sahipleri, iyi anlayın!”** âyetinin kıyası ve içtihadı emrettiğini ifade eder.

İmam-ı Gazali Hazretleri de şöyle der:

“Yasak olan bidat, sabit bir sünnetin zıddı olan ve illeti devam eden şer'i bir hükmü kaldıran bidattir.”[14]

Nitekim Peygamber Efendimiz (sav.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

“...Sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en doğrusu Muhammed'in yoludur. (Dinde) ihdas edilen (sonradan ortaya çıkarılan) şeylerden sakınınız. Muhakkak ki işlerin en fenası sonradan ortaya atılanlardır. Her yeni şey bid'attir, her bid'at dalalettir...”[15]

Bu hadis-i şerifte ifade edilen bidat, İslam dininin kudsiyeti ile bağdaşmayan ve onu tağyir eden tutum, davranış ve fiiller içindir.

Bediüzzaman Hazretleri,

الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ; بِدْعَةٍ صَلَاةٌ وَكُلُّ صَلَاةٍ فِي النَّارِ

“Bu gün dininizi tamamladım ve din olarak İslâm’dan razı oldum.” [16]

âyetini izah ettiğini ifade eder ve şöyle buyurur:

“Kavâid-i Şerîat-ı Garra ve Desâtir-i Sünnet-i Seniyye, tamam ve kemâlini bulduktan sonra, yeni îcadlarla o düstûrları beğenmemek veyahut hâşâ ve kellâ, nâkıs görmek hissini veren bid’aları îcad etmek, dalâlettir, ateştir.” [17]

Demek ki asıl bidat, Cenab- Hakk’ın emirlerini ve Hz. Peygamber (sav.) in sünnetlerini ortadan kaldırarak, onların yerine konulan örf ve âdetlerlerdir.

İbadet ile ilgili olan sünnetin yerine konulan ve sünneti ortadan kaldıran tüm âdetler bidattır.

Asıl bidat, Müslümanların hayat tarzını düzenleyen, dünya ve ahiret saadet ve selametlerini temin eden en son ve en mükemmel din olan İslamiyet’e muhalif fiillerdir. Zira

“Allah katında din, şüphesiz, İslam’dır.” [18]

Allah’ın beğendiği, ikmal ve tesis ettiği bir din, elbette en mükemmeldir ve bütün insanlığın rehberidir. Onda asla bir noksanlık yoktur olamaz da. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Bugün sizin için dininizi ikmal ettim, sizin üzerinize olan nimetlerimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâmiyet’ten razı oldum.”[\[19\]](#)

Evet, İslam dini, ilim, hikmet ve adalet üzerine bina edilmiştir. O öyle sarsılmaz bir iptir ki, sadakatle kendisine yapışanı Allah’ın rızasına kavuşturur ve insanın ruhunu sonsuz feyizlere ulaştırır. Bu bakımdan onun şanı pek yüksektir. İnsanlığın huzur ve refahını temin edecek yegâne dindir. Cenab-ı Hak, bu kâinatı mükemmel bir şekilde tanzim ettiği gibi, İslam dinini de en mükemmel bir tarzda tanzim etmiştir.

Evet İslam dininin ulviyetine ve ehl-i sünnet itikadına uymayan örf, âdet ve davranışlar bidat-ı seyyie yani kötü bidat olarak kabul edilmiştir.

Huzeyfe b. el-Yaman'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber (sav.) şöyle buyururlar:

“Allah bidat sahibinin orucunu, namazını, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, sarfını (maddi yardımını), şehadetini kabul etmez. O, kılın yağdan çıktığı gibi İslâm'dan çıkar.”[\[20\]](#)

Abdullah b. Abbas (ra.)’tan rivâyet edilen diğer bir hadis-i şerifte ise şöyle buyrulur:

“Allah, bidat sahibinin amelini, bid'atından vazgeçinceye kadar kabul etmez.”[\[21\]](#)

Ehl-i sünnet âlimleri; “Dine zarar verecek bidatlara taraftar olmayı” günah-ı kebir olarak kabul etmişlerdir.

Meselâ; Kurban kesmek vacip bir ibadettir. Hz. Peygamberin (sav.) uygulamaları dışında ifa edilemez. Yani bir kimse “Kurbandan maksat et yemek değil midir? Öyle

ise ben kurban kesmek yerine birkaç kilo et alır, fakirlere dağıtırım veya parasını veririm.” diyemez.

Sünnetin içinde “Şeâir-i İslamiye” denilen, iman ve Müslümanlık alâmeti olan çok mühim âdetler vardır ki, bunları değiştirmek bid’attır.

Meselâ; Cenab-ı Hakk’ın azametini ifade eden;

"Emr-i Bülentsin ey ezan-ı Muhammedî!

Kâfi değil sadâna cihân-ı Muhammedî!"

ulvi hakikatını minarelerden yükselen lahuti bir sada ile mü’minlerin kalplerine sürür ile dolduran ezanı, aslı olan Arapça yerine çeşitli dillere tercüme ederek okumak İslam’ın en büyük şiarını tahriptir, bidattır. Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

*“Şeairin taabbüdî kısmı; hikmet ve maslahat onu tağyir edemez, taabbüdîlik ciheti tereccuh ediyor, ona ilişilmez. Yüz bin maslahat gelse onu tağyir edemez. Öyle de: '**Şeairin faidesi, yalnız malûm mesalihtir.**' denilmez ve öyle bilmek hatadır. Belki o maslahatlar ise, çok hikmetlerinden bir faidesi olabilir. Meselâ biri dese: '**Ezanın hikmeti, Müslümanları namaza çağdırmaktır; şu halde bir tüfenk atmak kâfidir.**' Halbuki o divane bilmez ki, binler maslahat-ı ezaniye içinde o bir maslahattır. Tüfenk sesi, o maslahatı verse; acaba nev'-i beşer namına yahut o şehir ahalisi namına, hilkat-ı kâinatın netice-i uzması ve nev'-i beşerin netice-i hilkatı olan ilân-ı tevhid ve Rububiyet-i İlâhiyeye karşı izhar-ı ubudiyete vasıta olan ezanın yerini nasıl tutacak?"* [\[22\]](#)

“Namaza çağdırdığınız zaman onu alay ve eğlence konusu yaparlar. Bu davranış, onların düşünemeyen bir toplum olmalarındandır.” [\[23\]](#)

ayeti de ezanın ne kadar ehemmiyetli olduğunu ifade etmektedir.

Aynı şekilde; emniyet, huzur, selamet, barış, rahatlık ve kurtuluş gibi manalara gelen **“Selamün Aleyküm”** kelamının yerine; “Günaydın”, “Tünaydın”, “Merhaba” gibi tabirler kullanmak bidattır. Dinimizde selamlaşma çok ehemmiyetlidir. Selam vermek, bir kimseye yapılacak en güzel bir duadır. Peygamber Efendimiz (sav.) selamı vermenin ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Mümin kardeşine selam vermek, yanına gelince ona yer göstermek ve hoşlandığı isimle hitap etmek, aradaki sevgiyi pekiştirir.”[\[24\]](#)

Şu ayet de selamlaşmanın ehemmiyetini ortaya koymaktadır:

“Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın yahut aynı ile karşılık verin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını arayandır.”[\[25\]](#)

Bediüzzaman Hazretleri de ezan, selam ve hutbe gibi şairlerin ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Sünnet-i Seniyyenin içinde en mühimmi, İslâmiyet alâmetleri olan ve şeâire de taalluk eden Sünnetlerdir. Şeâir, âdeta hukuk-u umumiye nev'inden cemiyete ait bir ubâdiyettir. Birisinin yapmasıyla o cemiyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes'ul olur. Bu nevi şeaire riya giremez ve ilân edilir. Nafile nev'inden de olsa, şahsî farzlardan daha ehemmiyetlidir.”[\[26\]](#)

Üstad Hazretleri başka bir eserinde de İslam'ın şairlerini tağyir etmenin ne derece sakıncalı olduğunu şöyle ifade eder:

"Bu şearin umuma taalluk cihetiyle umum onda hissedardır. Umumun rızası olmazsa onlara ilişmek, umumun hukukuna tecavüzdür. O şearin en cüz'îsi en büyük bir mes'ele hükmünde nazar-ı ehemmiyettedir. Doğrudan doğruya umum âlem-i İslâma taalluk ettiği gibi; Asr-ı Saadetten şimdiye kadar bütün eâzım-ı İslâmın bağlandığı o nuranî zincirleri koparmaya, tahrib ve tahrif etmeye çalışanlar ve yardım edenler düşünsünler ki, ne kadar dehşetli bir hataya düşüyorlar. Ve zerre miktar şuurları varsa, titresinler!.." [27]

"Ey iman edenler! Allah'ın (koyduğu, dinî) şearilerine (işaretlerine, nişanelerine) haram aya, (Allah'a hediye edilmiş) kurbanı, (ondaki) gerdanlıkları, Rablerinin lütuf ve rızasını arayarak Beyt-i Haram'a yönelmiş kimselere (tecavüz ve) saygısızlık etmeyin." [28]

"Şüphe yok ki, Safa ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardandır." [29]

Bu ayetlerde geçen şear kelimesi ezan, selam, kurban ve hac gibi İslam dininin alametlerini, işaretlerini ve sembollerini ifade eder.

Aynı şekilde Hz. Peygamber (sav.)'in ebedi âleme teşriflerinden sonra Kur'an-ı Kerim'in mushaf haline getirilmesi, hadislerin derleyip kitap haline getirilmesi, camilerin süslenmesi ve yanlarına minare yapılması gibi faaliyetler bidat-ı hasene dediğimiz güzel ve faydalı şeylerdir, İslam'ın ruhuna ve ehl-i sünnet itikadına aykırı değildir.

Vehhabilere Göre Bidat:

Abdülvehhap, bidat konusunda tamamen İbn Teymiye'ye uyar ve hatta ondan da aşırı gider. Onun şirk olarak gördüğü bidatların başında kabirler, türbeler ve bunların

ziyaretleri gelir. Bunun içindir ki, onlara, bir kısım yazarlarca “*Mabet Yıkıcıları*” adı bile verilmiştir.[\[30\]](#) Nitekim Dr. A. Vehbi Ecer, Vehhabilik cereyanına hayranlık duyan Ahmet Emin'den bu konuda şu nakilde bulunur.[\[31\]](#) “Müslümanların Vehhabilere nefretini gerektiren bir husus vardır. O da Vehhabilerin istila ettikleri bir ülkede fikirlerini zorla yerleştirmeye çalışmaları. İnsanların davetlerine inanmalarını beklemeleridir. Mekke'ye girdiklerinde birçok türbeyi yıktılar: Hz. Hatice'nin türbesi, Peygamber Efendimiz'in (sav.) ve Hz. Ebubekir'in doğduğu evin kubbeleri, bunların yıktığı kubbelerin başında gelir. Medine'ye girdiklerinde ise, Allah Resülü'nün kabri üzerinde bulunan birçok ziynet ve süsleri kaldırdılar. Bütün bu davranışlar, Müslümanların gazabına ve onların şefkatlerinin yaralanmasına sebep oldu.”

Vehhabiler, Hz. Peygamber'in,

“Şu üç mescidden başkası için (sevap umarak) yolculuğa çıkılmaz: Mescid-i Haram, şu benim mescidim ve Mescid-i Aksa”;[\[32\]](#)

“Allah, Yahudilere ve Hristiyanlara lanet etsin. Bunlar peygamberlerinin mezarlarını mabet yaptılar.”;

“Allah'ım! Mezarımı ibadet edilen bir put kılma.”

“Peygamberinin kabirlerini mescid ittihaz edenlere, Allah'ın azabı çok şiddetli olur.”

gibi birçok hadis-i şerifleri delil getirerek, kabirlerde ibadet edilmesini şirkle aynı

seviyede tutmuşlardır. Hatta onlara göre, İbn Teymiye'nin görüşleri istikametinde, şirk koşmak için olmasa bile, kabirlerde namaz kılmak, Allah ve Resûlü'ne isyan etmek, dine karşı gelmektir ve bunlar en büyük şirk, en korkunç [bidattir.](#)[33]

Ayrıca Hz. Peygamber'in (sav.)

“Evlerinizi mezarlık hâline getirmeyin; kabrimi bayram yeri kılmayın. Bana salavat getirin; çünkü salavatınız nerede olursanız olunuz bana erişir.”[\[34\]](#)

hadisini ileri sürerek, onun (sav.) kabrini ziyaret etmenin yasak olduğunu ve bunu yapanların şirke gireceğini söylemektedirler. Aynı şekilde mezarların üzerine yazı yazdırmak ve türbe yaptırmak da bidattır ve kesinlikle yasaklanmalıdır.

Kabir ve Türbe Ziyaretleri Bidat midir?

Şunu hemen ifade edelimki, Peygamber Efendimiz (sav.), özellikle Cumartesi günleri kabir ziyaretlerinde bulunduğu gibi, ashap ve selef de, kabirleri ziyaret etmişlerdir. Peygamber Efendimiz (sav.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyrulur:

“Kim benim kabrimi ziyaret ederse şefatim ona vacip olur.”[\[35\]](#)

Diğer bir hadislerinde ise şöyle buyurlar:

“Ölümünden sonra beni ziyaret eden, beni hayatta ziyaret etmiş gibi olur.”[\[36\]](#)

Bu bakımdan kabir ziyaretleri Peygamber Efendimiz (sav.)'in sünnetidir. Allahu Teâlâ'nın sevgili dostlarından dua istemek, şefaahat talep etmek hayatlarında caiz ve meşru olduğu gibi vefatlarından sonra da caizdir. İmam-ı Gazalî Hazretleri buyurmuştur ki: *"Hayatında kendilerinden tefeyyüz ve istimdat edilen zatların vefatlarından sonra da kendilerinden istimdat edilebilir."*

İmam-ı Şafii Hazretleri de buyurmuşlardır ki; *"İhtiyacım olduğu zaman İmam-ı Azam Hazretleri'nin kabri şerifine gidiyorum, onu vesile ederek Allah'tan istiyorum. Dualarım kabul oluyor, müşküllerim çözülüyor, ihtiyacım görülüyor."*

Evliyaullahın ruhaniyetlerinden istifade ve istifade etmek akıl ve vicdanın gereğidir. Bu noktada da sayılamayacak kadar çok menkıbeler mevcuttur. Bunları yok sayanlar yahut görmemezlikten gelenler kendilerini aldatmaktan başka bir şey yapmış olmazlar.

Peygamber Efendimiz (sav.)'in buyurduğu gibi,

"Ameller niyetlere göredir."

Bu bakımdan, her konuda olduğu gibi, kabir ziyaretlerinde de kişinin niyeti çok önemlidir. Herhangi bir kişinin kabir ve türbe ziyareti sırasında duyduğu huşu ve tazimi, hiç kimsenin şirk olarak değerlendirmeye hakkı olamaz. Bu tür ziyaretlerde bulunan müminler vasıta ile gayeyi birbirine karıştırmayacak derecede iman salabetine sahiptirler. Ayrıca kabir ziyaretleri insana ölümü ve dünyanın fani olduğu gerçeğini hatırlatır ve onların gafletten uyanmalarına vesile olur. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: *"Lezzetleri tahrip edip acılaştırıran ölümü çok zikrediniz!"*

Bediüzzaman Hazretleri de

"Nasihat istersen ölüm yeter. Evet ölümü düşünen, hubb-u dünyadan kurtulur ve âhiretine ciddî çalışır." 7

“Ölümünü düşünüp, dünyanın fâni olduğunu mûlahaza edip, nefsin desiselerinden kurtul”ur.

buyurmaktadır. Bunun en güzel vesilelerinden biri de kabir ziyaretleridir. Evet, kişi ölümü hatırlamakla, ihlâsı kazanır, riyadan ve dünya sevgisinden kendini muhafaza eder. Aynı şekilde, vefat eden kimseler namına yapılan hayır, hasenat ve sadakaların da onlara ulaşabileceği hadis-i şeriflerde ifade edilmiştir.

Elbette kabirleri ve türbeleri tapınılacak bir yer veya bir rant kapısı hâline getirmek İslam dinine aykırıdır. Birkaç kendini bilmezcin cehaletinden ve su-i istimalini bahane ederek büyük ehl-i imanı aynı kefeye koymak doğru bir yaklaşım değildir.

Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade eder:

“Esbap tahtında vücuda gelen hâdiseler, o esbâbın hâlis malı değil. Belki asıl o hâdisenin hakiki sahibi kaderdir. Kader ise hikmet-i İlâhiye ile hükmeder. Öyleyse, bu Vehhâbi hâdisesine yalnız Vehhâbilerin Ehl-i Sünnete karşı müfritâne bir tecavüzü nazarıyla bakmayacağız. Belki Ehl-i Sünnet, bir sû-i hareketiyle kadere fetvâ vermiş ki, Vehhâbileri Ehl-i Sünnete taslît etmiş. Vehhâbiler zulmeder; çünkü, hem çok müfritâne, hem intikamkârâne, hem Haricîlik nâmına ettikleri için, cinâyet ediyorlar. Fakat, kader-i İlâhî, üç sebebe binâen adâlet eder:”

“Birincisi: Hadis-i sahîh ile sabit olan ziyaret-i kubûr ve makberistana hürmet-i şer'îye sûistimâl edildi, gayr-i meşrû hâdiseler zuhura geldi. Husûsan evliyaların makberlerine karşı hürmet ise, mânâ-yı harfî cihetiyle kalmadı, mânâ-yı ismî derecesine çıktı. Yani, sırf Cenab-ı Hak hesabına makbul bir abdi olduğuna ve şefaatine ve mânevî duasına mazhar olmak için olan meşrû hürmetten ziyade; o kabir sahibini âdetâ sahib-i tasarruf ve kendi kendine medet verecek bir kudret sahibi tasavvur edip, âmiyâne, câhilâne takdis edildi. Hattâ o dereceye varmış ki, namaz kılmayanlar, o mâruf ve meşhur türbelere kurban kesip, ona yalvarıyordu. İşte bu

müfritâne hâl, kadere fetvâ verdi ki, o muharribi onlara musallat etsin. Fakat, o muharrib dahi, onları tâdil etmek ve ifratlarını kırmak lâzım gelirken, öyle yapmayıp, bilâkis o da tefrit edip köküyle kesmeye başladı. Elbette, **[Zâlim Allah'ın kılıcıdır; onunla başkalarını cezalandırır, sonra da onu cezalandırır.]** kaidesine mazhar olur. Onlar da sonra cezasını bulurlar."

"İkincisi: Şu asırda maddî fikir galebe çalmış. Esbâb-ı zâhiriye, hakîki telâkkî ediliyor. İnsanlar esbâba yapışıyor. Eğer esbâb-ı zâhiriye bir ayna hükmünden çıkıp nazar-ı dikkati kendisine celbetse, Tevhîd-i hakîkiye münâfi olur. İşte, şu gafil maddî asırdaki insanlar, mütedeyyin de olsa, esbâba fazla sarılmalarına hikmet-i şer'iyeye (Dini Hikmet) müsaade etmiyor. İşte buna binâen, evliyânın ve eâzım-ı İslâmiyenin türbelerine birer mukaddes ziyâretgâh nazarıyla bakmak, o hikmet-i şer'iyeye şu zamanda pek muvafık (uygun) düşmediğinden, kader-i İlahî onu tâdil etmek istedi ki, bunları musallat etti."

"Üçüncüsü: Şu asırda enâniyet o derece dizgini eline almış ki, çok insanlar birer küçük Firavun ve birer küçük Nemrud hükmüne geçmişler. İşte ehl-i gaflet ve ehl-i dalâlet ve bu mağrur ehl-i enâniyet nazarında kıyâs-ı binnefs olarak, eâzım-ı İslâmiyenin nâmdarlarını, hâşâ enâniyetle itham ettiklerinden, hem o ehl-i gaflet ve dalâlet kendileri Allah'ı tanımadıkları için, çok şeylere, çok zatlara birer nevî rubûbiyet tahayyül ettikleri bir hengâmda ve sanemperestliğin, başka bir nevi olan heykelperestlerin ve sûretperestlerin gayet müthiş bir riyâkârlık mânâsında olan şan ve şeref peşinde koştukları bir zamanda, eâzım-ı İslâmiyenin türbelerine câhilâne ve müfritâne bir sûrette avâmların takdîs derecesinde hürmetleri, elbette hikmet-i şer'iyeye noktasında kader münâsip görmedi ki; bu muharripleri Ehl-i Sünnete taslît etti. Onlarla tâdil edecek."

Şunu da ifade edelimki, insan bu âleme imtihan için gönderilmiştir. Ölüm, ebedi hayat için yaratılan insanı, ahirete göre bir gölge ve bir han hükmünde olan bu fani dünya menzilinden çıkarıp, sonsuz âlemlere gitmesine vesiledir. İnsan ruhunu bu fani dünyada cisim ile buluşturan Allah, ruhu bu cisimden ayırıp, daha sonra

ebedi bir âleme layık yeni bir bedende ebediyen devam ettirecektir.

Padişahların elbiseleri müzede muhafaza edilir, sonrakilere tevdi edilmez. Halife-i zemin olan insanın bedeni de, mükerrem olduğundan mevtten sonra, mahsus bir merasimle kaldırılır ve kabristana tevdi edilir. Vefatlarından sonra da hayır ve hasenatla yâd edilir ve kabirleri ziyaret edilir. Bunda dinen hiçbir sakınca olmadığı gibi, güzel bir davranış biçimidir. Bir Müslümanın, evliyadan bir zatın, ana babasının, akrabalarının ve diğer müminlerin kabirlerini ziyaret edip, Yasin-i Şerif ve Fatiha okuyup, onlara dua etmesi, mağfiret edilmelerini Cenab-ı Hak'tan dilemesi niçin bidat olsun.

Bu dünyayı, insanın kulluğu için bir mektep ve bir talimgâh olarak yaratan Allah, kulluk vazifesini ifa edip salih amel işleyenleri ebedî cennet saraylarına koyacaktır. Çünkü kâinatın en mükemmel meyvesi, istidatça en camisi ve Cenab-ı Hakk'ın en sevgili muhatabı olan insan, ebed için yaratılmış ve ebede gidecektir.

“İnsanın fitrat-ı zîsuuru olan vicdanı, saadet-i ebediyeye bakar, gösterir. Evet, kim kendi uyanık vicdanını dinlerse 'Ebed!.. ebed!' sesini işitecektir. Bütün kâinat o vicdana verilse, ebede karşı olan ihtiyacının yerini dolduramaz. Demek o vicdan, o ebed için mahlûktur.” [37]

Her bahar mevsiminde yer yüzünü bir anda diriltten ve toprağın altında çürüyen bir çekirdekten koca bir ağacı çıkaran ve basit tohumlardan binlerce sümbül verdiren bir hafız-ı zülcelal, bu kadar ehemmiyet verdiği ve en çok sevdiği mahlûkunun cennetin intizar salonu olan toprak altında çürüyüp yok olmasına O'nun sonsuz şefkat ve merhameti asla müsaade etmez. Onu toprak altında kısa bir süre durdurur ve sonra huzuruna alır.

Faraza bağında veya bahçesinde her bir yaprağı bir trilyon lira değerinde güller yetiştiren bir kimyagerin, o bağ ve bahçesinin kapısını açık bırakmak suretiyle, yetiştirdiği gülleri, hayvanlara yedirmesi akla ve hakikate uygun olmadığı gibi, Cenab-ı Hak da bu dünyanın en mükemmel bir meyvesi olan ve her bir azası trilyonlarla mukayese edilmeyecek kadar kıymetli olan bu insanı toprağa atıp böceklere yedirmesini hiç akıl kabul eder mi?

Bir şeker fabrikasının sahibi, ürettiği şekerleri denize dökerek oradaki hayvanlara yedirmek suretiyle zayi etmesi, o fabrikanın kuruluş gayesine hiç uygun olur mu?

Cenab-ı Hakk'ın bütün kâinattan süzüp hassas mizanlarla yarattığı ve nihayetsiz nimetlerle beslediği en mükemmel meyveyi ve en sevgili mahlûkunu toprağa gömüp yokluğa atarak onu zayi eder mi?

Bu dünyaya bir memur ve misafir olarak gönderilen insanlar, buradaki vazifelerini ikmal ettikten sonra, ölüm ile yeni bir âleme geçecek ve ebedî bir hayatın başlangıcı olan kabir, berzah ve haşirden sonra ya ebedi saadete kavuşacaklar yahut ebedi şekavete duçar olacaklardır.

Hasenatları ağır gelen müminler, Allah'ın lütfüyle O'nun cemalî isimlerinin tecellisi olan ebedi cennete, kâfirler, münafıklar ve mürtedler ise celali isimlerinin tecelligâhı olan cehennemde sonsuza kadar kalacaklardır.

Cenab-ı Hakk'ın bütün isimleri, ebedî olan ahiretin vücudunu iktiza ederler. Zalimlerin yaptıkları zulümler, mazlumların maruz kaldığı eza ve cefalar, Cenab-ı Hakk'ın adil isminin tecellisini ister. Rahman, Rahim ve Hâkim isimleri cenneti istediği gibi, Kahhar ve Cebbar isimler de cehennem vücutunu iktiza eder. Zira birçok isimler dünyada tam tecelli etmiyor. Onun için bir mahkeme-i kübra ve sonsuz bir âlem lazımdır ki, Cenab-ı Hakk'ın bütün isimleri orada kemaliyle tecelli etsin. Eğer mücazat ve mükafâtın mahalli olan ahiret olmasaydı insan ile hayvan, mümin ile kâfir, iyi ile kötü, hayır ile şer, hak ile batıl aynı seviyede kalırdı. Demek ki, dünyanın ve insanın ehemmiyeti ancak ahiretin vücudu ile tahakkuk eder.

Gündüz güneşi gösterdiği gibi, şu kâinattaki esaslı nizam da ahiretin ve saadeti ebediyenin olacağını gösteriyor.

“Ey insan, hiç mümkün müdür ki: Sana bu sîmayı veren ve o sîmada böyle bir sikke-i rahmeti ve bir hâtem-i ehadiyeti vaz'eden zât seni başıboş bıraksın, sana ehemmiyet vermesin, senin harekâtına dikkat etmesin, sana müteveccih olan bütün kâinatı abes yapsın, hilkat şeceresini meyvesi çürük, bozuk, ehemmiyetsiz bir ağaç yapsın? Hem hiçbir cihetle şübhe kabul etmeyen ve hiçbir vechile noksanıyeti olmayan, güneş gibi zahir olan rahmetini ve ziya gibi görünen hikmetini inkâr ettirsin? Hâşâ!..” [38]

Dünya Cenab-ı Hakk'ın sonsuz rahmetine tam ayna olamıyor. Çünkü rahmet nihayetsiz, dünya fani, insan ömrü ise çok kısadır. Bunun için başka ebedi bir âlem lazımdır ki, O'nun isim ve sıfatlarının tecellileri ebediyen arada kemaliyle devam etsin. Çünkü dünyadaki bütün nimetler numune ve gölgedir, asıllar ise ahirettedir.

Dünya ve içindekiler geçici, fani ve zevale mahkûm olduğundan, gelen her insanın buradan başka ve daimi bir memlekete göç etmesi yaratılışın icabı, hikmet-i İlahiyenin muktezası ve imtihanın bir gereğidir.

Evet dünyanın zevkleri ve lezzetleri meşru da olsa fanidir, anidir, geçicidir, gölgedir ve rüyada yiyip içmek gibidir. Ahirete ait olan her şey ise, ebedidir, daimidir, sürurludur, nurludur, zevklidir, şevklidir. Ona ait bir zerre ebedi olduğundan, dünyadaki bütün nimetlerden daha kıymetlidir.

Ölüm, ruhun beden denilen ceset kafesinden ayrılıp, tebdil-i mekân etmesi, yani bu fani dünyadan ebedi âleme göç etmesidir. Evet, mevt hayat kadar belki ondan daha büyük bir nimettir. Zira onun vesilesi ile ebedi ve sonsuz, kedersiz, meşakkatsiz ve sürurlu bir hayata mazhar olunacak, başta Peygamber Efendimiz (sav.) olmak üzere bütün peygamberlere, mürşit ve müceddidlere, ahbab ve akrabalara kavuşulacaktır. Bu bakımdan, kâmil bir mümin, ölümden korkmaz, kabirden ürkmez ve dünyadan göç ettiğine üzülmez. Çünkü ehli iman için; *“Kabir cennet bahçelerinden bir bahçedir.”*

Ölüm *“Dar, sıkıntılı, dağdağalı, zelzeleli dünya zindanından çıkarıp; vüs'atli, sürurlu, ıstırapsız, bâki bir hayata mazhariyetle.. Mahbub-u Bâki'nin daire-i rahmetine girmektir.”*[\[39\]](#)

Beşerin elemlerini, ıstıraplarını, meşakkatlerini izale eden, yaralarına derman olan ölüm, iman-ı kâmil ve amel-i salih sahiplerini zindan-ı dünyadan daha nurani, daha latif, ebedi, sürurlu, kedersiz, saadetli ve selametli bir âleme, peygamberler diyarına, evliyalar yurduna, müminlerin asıl vatanına, *“göz görmemiş, kulak işitmemiş ve kalb-i beşere hutur etmemiş”* olan: sonsuz nimetlere ve Cenab-ı Hakk'ın ebedi karargâhı olan cennet-i âlâya kavuşturmak için Rabb-i Rahim tarafından bir memur ve vazifedar bir buraktır.

Evet; *“Mevt, idam değil, hiçlik değil, fena değil, inkıraz değil, sönmek değil, firak-ı ebedî değil, adem değil, tesadüf değil, fâilsiz bir in’idam değil. Belki bir Fâil-i Hakîm-i Rahîm tarafından bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Saadet-i Ebediye tarafına, vatan-ı aslîlerine bir sevkiyattır. Yüzde doksan dokuz ahbabın mecma’ı olan âlem-i berzaha bir visal kapısıdır.”*[\[40\]](#)

Yine Vehhabilere göre Hz. Peygamber’in (sav.) hırka-i şerifini, sakal-ı şerifini ziyaret etmek şirk olduğu gibi, O’na salatü selamı bir ibadet hâline getirmemek, “Seyyidina ve Mevlâna” dememek şarttır. Bu sebepten makam ile ezan okumak, Ramazan, Cuma ve kandil gecelerinde, ezandan önce veya sonra tespih çekmek ve dua etmek de bidattir.

Görüldüğü gibi, Vehhabiler, bidat diye birçok güzel âdeti yasaklamışlardır. Mevlîd okumak, okutmak, sünnet ve nafil namazları kılmak da Vehhabilerin yasakladıkları şeyler arasındadır.[\[41\]](#)

Mevlid Okutmak Bidat mıdır?

Mevlid okumak güzel bir âdettir. Zira mevlid, Kur’an ve salat-u selam okumaya, Cenabı Hakk’ı tesbih etmeğe vesiledir. Nice insanlar vardır ki, sadece Mevlid ile İslamiyete bağlanmış ve onunla kendilerini muhafaza etmişlerdir.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri Mevlid-i Şerifi telif eden Süleyman Efendi için;

“O zât ehl-i velayet olduğu ve rivayete bina ettiği için, elbette bir hakikati o suretle ifade ediyor.”

“Madem Süleyman Efendi'nin mevlidi, rağbet-i âmmeye mazhariyeti delaletiyle; o zât ehl-i velayettir ve ehl-i hakikattir...”

dedikten sonra şöyle devam eder:

*"İşte bu en yüksek makam-ı mahbubiyeti, Süleyman Efendi "Ben sana âşık olmuşum" tabiriyle beyan etmiştir. Şu tabir, bir mirsad-ı tefekkürdür, gayet uzaktan uzağa bu hakikate bir işarettir. Bununla beraber madem bu tabir, şe'n-i rububiyete münasib olmayan manayı hayale getiriyor; en iyisi, şu tabir yerine: '**Ben senden razı olmuşum.**' denilmeli."*

"Mevlid-i Nebevî ile Mi'raciyenin okunması, gayet nâfi' ve güzel âdettir ve müstahsen bir âdet-i İslâmiyedir. Belki hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyenin, gayet latif ve parlak ve tatlı bir medar-ı sohbetidir. Belki hakaik-i imaniyenin ihtarı için, en hoş ve şirin bir derstir. Belki imanın envârını ve muhabbetullah ve aşk-ı Nebevîyi göstermeye ve tahrike en müheyyiç ve müessir bir vasıtaadır. Cenab-ı Hak bu âdeti ebede kadar devam ettirsin ve Süleyman Efendi gibi mevlid yazanlara Cenab-ı Hak rahmet etsin, yerlerini Cennet-ül Firdevs yapsın, âmîn..."

"İşte böyle bir zâtın mevlid ve mi'racını dinlemek, yani terakkiyatının mebde' ve müntehasını işitmek, yani tarihçe-i hayat-ı maneviyesini bilmek, o zâtı kendine reis ve seyyid ve imam ve şefi' telakki eden mü'minlere; ne kadar zevkli, fahrli, nurlu, neş'eli, hayırlı bir müsamere-i ulviye-i diniye olduğunu anla..." [\[42\]](#)

Nafile Namaz Kılmak Caiz Değil mi?

Peygamber Efendimiz (sav.)'in "Gözümün nuru namaz." tabirini kullandığı bu ulvi ibadet, onun sürur ve sefası olmuştur. "Kulum bana en fazla farzlarla yaklaşır, sonra nafilelerle. (Farzlara ilave olarak nafile namazlara da devam ede ede) Sonunda öyle bir noktaya gelir ki, ben o kulumum gören gözü, işiten kulağı olurum...." hadis-i kudsisini kendisine rehber edinmiş olan habib-i kibriya (sav.) Miraç mucizesine mazhar olduğu halde, sadece farz namazlarla iktifa etmemiş, başta kendisine farz olan teheccüd namazı olmak üzere her vesileyle nafile namaz kılarak bu ibadeti olabildiğince artırma yoluna gitmiştir. Hz. Âişe (ra.) validemiz anlatıyor: "Hz.

Peygamber (sav.) geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Ona;

“Ey Allah’ın Elçisi! Neden kendini bu kadar yoruyorsun? Oysa Allah senin geçmiş ve gelecek hatalarını bağışlamıştır.” dedim. Bana şu cevabı verdi:

“Ya Âişe! Allah’a şükreden bir kul olmayayım mı?”[\[43\]](#)

Peygamber Efendimiz (sav.) bir hadis-i şeriflerinde ***“Her kim namazını unutursa, onu hatırladığı zaman hemen kılsın.”*** buyurmuş ve kendileri de kaza namazı kılmışlardır. Hendek Savaşı sırasında müşrikler, sahabe-i kiram efendilerimizi dört vakit namazdan alıkoymuşlardı. Savaşın şiddeti geçtikten sonra Allah Resulü Hz. Bilal’e ezan okumasını emir buyurdular. Hz. Bilal ezan okudu, sonra da kamet getirdi. Böylece öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını eda ettiler.

Yine Ebu Hüreyre'den nakledildiğine göre, Peygamber Efendimiz (sav.) Hayber Gazası dönüşü, konaklama yerinde istirahatata çekilmiş ve Hz. Bilal’in (ra.) kendilerini sabah namazı için uyandırmasını tembihlemişlerdi. Fakat Hz. Bilal de sabah namazına yakın uyuya kalmıştı. Aşırı yorgunluktan dolayı güneş doğuncaya kadar sahabeden hiçbir kimse uyanamamıştı. Peygamber Efendimiz (sav.) kafilenin ilerlemesinden bir müddet sonra ashabına abdest almalarını emretmiş, sünnet kılındıktan sonra Hz. Bilal kamet getirmiş ve sabah namazı cemaatle eda edilmiştir. Namazdan sonra Allah Resulü (sav.) şöyle buyurdular:

“Her kim namazını unutursa, onu hatırladığı zaman hemen kılsın. Çünkü, Allah: ‘Beni anman için namaz kıl.’[\[44\]](#)**(buyurdu)**[\[45\]](#)

Peygamber Efendimiz (sav.);

“Evlerinizde nafil namaz kılınız. Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz.”[\[46\]](#)

buyurarak birçok nafile namaz kılmıştır. İslam'ın ilk yıllarında beş vakit namaz farz kılınmadan önce teheccüt namazı bütün müminlere farzdı. Peygamber Efendimiz'in (sav.) büyük bir mucizesi olan Miraç'la birlikte beş vakit namaz farz kılınca, teheccüt namazı da müminlere sünnet olarak kaldı. Bu namaz *iki rekâttan sekiz rekâta* kadar kılınabilir. Yani, imkân nispetinde iki, dört, altı veya sekiz rekât olarak kılınabilir. Teheccüt namazının Peygamber Efendimiz'e (sav.) farz olduğu şu ayetle sabittir.

“Gecenin bir kısmında da sadece sana mahsus bir nafile olmak üzere, uykudan kalk, Kur'an ile teheccüt namazı kıl, Rabbinin seni bir makam-ı mahmuda (şefaat makamına) göndermesi kesindir.”[\[47\]](#)

Başka bir ayette ise mealen şöyle buyrulur:

“Ey örtünen! (Peygamber) Gecenin birazı hariç olmak üzere geceleyin kalk (namaz kıl) Gecenin yarısında kalk, yahut yarısından biraz eksilt. Veya bunu artır ve ağır ağır Kur'an oku. Doğrusu biz, senin üzerine ağır bir söz bırakacağız (Kur'an vahyedeceğiz). Çünkü gece kalkışı hem daha etkili, hem de söz bakımından daha sağlamdır. Çünkü gündüz senin için uzun bir meşguliyet vardır. Rabbinin adını an ve bütün gönlünle ona yönel.”[\[48\]](#)

Hız. Peygamber güneş tutulduğu zaman iki rekât namaz kıldırılmış ve arkasından şöyle buyurmuştur:

"Bu olaylar Allah'ın büyüklüğünü gösteren delillerdir. Allah Teâlâ bunlarla kullarını korkutmak istiyor. Bunları gördüğünüz zaman, en son kıldığınız farz namaz gibi namaz kılın.”[\[49\]](#)

Hüsuf namazı ise; Ay tutulduğu zaman Müslümanların evlerinde münferit olarak gizli veya açıktan iki, ya da dört rekât namaz kılmaları menduptur.

Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

“Nasılki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, kûsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve kûsuflarının inkişafı için değildir.”[\[50\]](#)

Ebu Hureyre'den(ra.) nakledilen bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (sav.) şöyle buyurmuşlardır:

“Kim akşam namazından sonra aralarında dünyevi kötü bir şey konuşmaksızın altı rekât namaz kılsa, kıldığı bu altı rekâtlık namaz, onun için on iki senelik ibadete denk kılınır.”[\[51\]](#)

Peygamber Efendimiz (sav), akşam namazından sonra altı rekât nafile namaz kılmış ve

“Her kim akşam namazından sonra altı rekât nafile namaz kılsa, denizlerin köpükleri kadar olsa bile günahları affedilir.”[\[52\]](#) buyurmuştur.

Resul-i Ekrem Efendimiz(sav.) kuşluk namazının ehemmiyetini de şöyle ifade etmişlerdir:

“Kim kuşluk vaktinde namaz kılmaya devam ederse,(kul hakkı hariç)

günahları deniz köpüğü kadar dahi olsa mağfiret olunur.”[53]

Ebu Zerr ve Ebu 'd-Derda (ra.) anlatıyor: **Resulullah (sav.) buyurdular ki:**

"Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyurdu: 'Ey Âdemoğlu! Günün evvelinde benim için dört rekât namaz kıl, ben de sana günün sonunu garantileyeyim.'”[54]

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulur:

“Her kim abdest alır sonra da kalkıp iki rekât namaz kılsa ve bu iki rekâta kalbiyle yönelirse, o kimseye cennet vacip olur.”[55]

Cabir b. Abdullah(ra.) şöyle demiştir: Hz. Peygamber bütün işlerde bize Kur'an'dan bir sure öğretir gibi istihareyi öğretir ve şöyle buyururdu:

"Sizden biri bir iş yapmak istediği vakit, iki rekât namaz kılsın ve istihare duasını okusun.”

[1] el- Cürcânî, Ta'rîfât,s. 29.

[2] el- Cürcânî, Ta'rîfât, s. 29.

[3] Ahmet bin Hambel, Mişakâtu'l-Mesabih, 1:66.

[4] el-Leknevî, v.1304/1889,a.g.e., s. 33-34.

[5] Muhammed Revvâs Kal'acî, Mevsüatu Fıkhı Umar b. e!Hattâb, Kuveyt 1984, s. 125.

[6] Tirmizî, Kitâbu'l-İlm, ban no:16, Hadis no: 2676.

[7] Tirmizi, Menakıb:16,37. İbni Mace, Mukaddime,11.

[8] el-Câbirî, et-Türâs,s.52.

[9] Tirmizî, Kitâbu'l-İlm,bab no:Ç16, Hadis no: 2676.

[10] Necm Suresi, 53/39.

-
- [11] Nursî, B.S., *Hutbe-i Şamiye*.
- [12] Nursî, B.S., *Münazarat*.
- [13] Nursî, B.S., *Yirmi Altıncı Mektup*, 4. Mebhas, 3. Mesele.
- [14] el- Gazâlî, *İhyâu Ulûm-'d-Din*, Mısır, tsz. II,3.
- [15] Müslim, *Kitâbu'l- Cumâ*, bab no: 13, Hadis no: 43; Ebû Davud, *Sünnet* 5; Nesâî, *lydeyn*, 22; İbn Mâce, *Mukaddime*, bab no:7, Hadis no:46.
- [16] *Maide Suresi*, 5/3.
- [17] Nursî, B.S., *Lem'alar*, *On Birinci Lem'a*.
- [18] *Ali İmran*, 3/19.
- [19] *Maide Suresi*, 5/3.
- [20] *İbn Mâce*, *Mukaddime*, 7/49.
- [21] *İbn Mâce*, *Mukaddime*, 7/50.
- [22] Nursî, B.S., *Mektubat*, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*.
- [23] *Maide Suresi*, 5/58.
- [24] *Taberani*.
- [25] *Nisa Suresi*, 5/86.
- [26] Nursî, B.S., *Lem'alar*, *On Birinci Lem'a*.
- [27] Nursî, B.S., *Mektubat*, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*.
- [28] *Maide Suresi*, 5/2.
- [29] *Bakara Suresi*, 2/158.
- [30] Muhammed Ebû Zehra, *İslam'da Siyasî ve İtikâdî Mezhepler Tarihi*, çev. E. Ruhi Fiğlalı – Osman Eskicioğlu, İstanbul 1970, s. 282.
- [31] Ahmet Emin, *Zu'amâu'l-İslâh fî Asrı'l-Hadîs*, Beyrut ts., s. 19-20; A. Vehbi Ecer, *Osmanlı Tarihinde Vehhâbî Hareketi*, Doktora Tezi, Ankara 1976, s. 81.
- [32] *Buhârî*, *Mescidü Mekke* 16.
- [33] Abdurrahman b. Hasan, *Fethu'l-Mecîd*, 299 vd.
- [34] bk. *Ebu Davud*, *Menasik*, 100.
- [35] Mansur Ali Nasîfî, *et-Tacu'l- Cami' Li'l- Usul fi Ehadisi'r Rasul*, el- Mektebetül'İslamiye, İstanbul, c.II. s.90.
- [36] Mansur Ali Nasîfî, a.g.e., c.II. s.190.
- [37] *Sözler*, s. 522.
- [38] *Nursi*, B.S *Lem'alar*
- [39] Nursî, B.S., *Mektubat*, *Birinci Mektup*.
- [40] Nursî, B.S., *Mektubat*, *Yirminci Mektup*.
- [41] A. Vehbi Ecer, *Osmanlı Tarihinde Vehhâbî Hareketi*, Doktora Tezi, Ankara 1976, s. 88.
- [42] Nursî, B.S., *Mektubat*.
- [43] Müslim, *Münâfikîn* 79-81. Ayrıca bk. *Buhârî*, *Teheccüd* 6, *Tefsîr* 48/2, *Rikak* 20; *Tirmizî*, *Salât* 187; *Nesâî*, *Kıyâmü 'l-leyl* 17; *İbniMâce*, *İkame* 200.
- [44] *Taha Suresi*, 20/14.
- [45] Müslim, *Mesâcid*, 309; *Ebu Dâvud*, *Salât*, 11; *Tirmizi*, *Tefsîru Sûre*, 20; *İbn Mâce*, *Salât*, 10; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, IV, 47.
- [46] Müslim, 777.
- [47] *İsra Suresi*, 17/70.
- [48] *Müzemmil Suresi*, 73/ 1-8.
- [49] *Buhârî*, *Küsûf* 1,17; *Ebû Dâvûd*, *İstiskâ* 4, 9.

-
- [50] Nursî, *B. S Sözlər*.
[51] Tirmizi, *Mevakit 204; Salat 431*.
[52] Heysemi, *Mecmeuz Zevaid, II, 230*.
[53] Tirmizi, *Vitr 15*.
[54] *et-Terğip ve't-terhib, c.1 s. 464*.
[55] Buhârî, *Vüdû 24; Müslim, Tahâre 5, 6,17; Ebû Dâvûd, Tahare 65*.